

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 sfoarne.

Pe patru luni 16 lei. — Pe trei luni 8 lei.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. —

Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după învoială**Abonamentele și Inserțiunile**

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Cazut-a cununa capului nostru...

Un volum de predici

(x) Învățăturile măntuitoare ale sfintei Scripturi au avut darul de a fi propovăduite, în anul curent 1918, de pe amvonul catedralei sibiene, în forma unei serii de cuvântări bisericești, și-nunte de fruntea clerului nostru ortodox român, de preoți și profesori din centrul arhiepiscopal ardelenie.

S-a rostit, cum stînse, spre bucuria multora, în Duminele sfintelor pare-simți, un ciclu de predici aici în Sibiu; și de sigur nici alte orase, și nici alte state — în parte cel puțin — nu rămasă cu desăvârșire nesimțitoare la pîndă bună ce li s-a trimis.

Pentru a sprijini și a completa tot mai mult lucrarea porinătă, și în același timp pentru a fi spre măruntire urmășilor, este de neapărat trebuință *darea la tipări* a cuvântărilor bisericești, care s-au rostit acum, sau în anii de mai înainte, fie cu ocazia Duminicelor, sau a serbătorilor, fie cu prilejul dureros al slujei înmormântării.

La această necesitate răspunde nou volum apărut sub titlu: *Cazut-a cununa capului nostru*, cuvântă funebre, de Dr. Ioan Lupăs.

Cartea ne prezintă 40 de cuvântări și comemorări, între care cele mai multe săntă lucăruri inedite și, intocmai ca publicație de mai înainte ale scrierilor, conținând gândiri de înaltă valoare.

Autorul, încredințat despre greutățile ce întimpină preoțimile la alcătuirea vorbirilor funebre, își ţine de datorie ca în fruntea exemplelor volumului său să atingă unele regule,

după care se poate propovădui cu-vântul Scripturii în «școala morimentelor»: Predicitorul, ca să se achite cu vrednicie de îndoielice sa, sătă spre mulțumirea ascultătorilor, că și spre linistirea conștiinței proprii, va căuta se individualizeze în fiecare casă, și să infățișeze însuși și momente din viața disperătoră. Prin metoda aceasta precotul va fi fericit de repetiții prea dese, și mai ales va aduce neprejudecă «servicii» pentru educația religioasă și morală a credincioșilor săi, cari în fața morimentelor deschise săntă mai inclină decât alta dată și mai doritor de a primi în sufletul lor atevărul și măngâierea Scripturii». În deosebi se va juca seamă de «următoarea îndrumare prejoișă a neîntrecutului *terar și mare dascăl al lumii*, și, Ioan Gură de Aur: «Morți și vii nu în viață decat decîndete clipe ale vesniciei. Morții noștri nu sunt îngropăți sub gheie, ci în imobile moaștre. Ei trăiesc în noi, în felul cum noi suntem și ei. Să ne îngrăjăm, să ne umușim să nu vădă decat lapte și să nu aude decât cuvinte vrednice de amintirea lor».

Luând în vedere cuprinșul volumului, scrierile părintele Lupăs, avem următoarele grupuri de cuvântări și de comemorări:

În primul grup: *zecă*, în legătură cu marele și lungul răsboi de astăzi, Cea dintâi cuvântare, care dă numele volumului, s-a rostit în biserică sârbească din Săliște la 5 iulie n. 1914 cu ocazia parastasului pentru odihna suflarească a Arhiepiscopului *Francisc Ferdinand* și a soției sale principesa *Sofia*.

O lucrare ca aceasta (o publicată aproape întreagă în fo-șoara de astăzi), în care se face comparație între Francisc Ferdinand și Iosif II, n'a poate

urzit, în asemenea formă, decât scriitorul cu multe cunoștințe de istorie și cu deosebit simț critic. Aici nu mai avem o cuvântare obișnuită funebrală, ci o splendidă pagină istorică.

Celelalte nouă lucrări se raportă la moartele eroilor următori: a căpitanului Ioan Goșa (cazut la Răvarusa în 1915), a surorii de caritate Florica Mana († în 1915), a cadet-aspirantului și advocacylui Dr. Bucur Bără († în 1915), a glotoșului din Nürnberg, Hermann Landesmann (mort în Ardeal, 1915), a învățătorului Ioan Micleaș (mort în Galia, 1910), a meseriașilor Nicolae Cornea (mort și ingropat în Galia) și Ilie Dădără († în 1918 în urma boalei căstigate pe câmpul de luptă în Galia), a soldalău Ioan Popa (decedat în spitalul militar din Salonta, în 1918), și a profesorului Dr. Al. Bogdan (cazut la Sumina, 1914).

Aceste zece lucrări ar putea forma un deosebit volum de comemorare a vîțelor disparute.

Al doilea grup, cu *sapte* lucrări, se raportă la *scriitori*: Virgil Onițiu, Dr. Augustin Bunea, Hașdeu, Dr. D. P. Barcanu, Dr. N. Dobrescu, Ioan Pușcariu și Dr. At. M. Marienescu.

O parenteză:

Prin cuvântarea rostită la înmormântarea canonului Dr. Augustin Bunea la Blaj în 19 Noiembrie 1909, autorul ortodox a făcut — dacă nu ne înșelăm, — ceva mai mult, pentru Blajul de sub ascultarea papiei, decât se obișnuiește pe acolo, în cercurile generalilor mai tineri, să se facă pentru Sfântul ortodox.

Al treilea grup, cu *patră* cuvântări, priveste preoțimile; și apărându-se în cărți, aiții intelectuali; în sfârșit, al cincilea grup, cu *zece* cuvântări se raportă la țărani și țărane.

Incepând cu poporul nostru a înainta în cultura și bunăstare. Protopopul cu pe atunci al Sălășiei, Moise Moaga, s-a simțit indemnătat la 1782 a mulțimii lui Iosif al II-lea pentru binefacările lui prin versuri simple, dar sincere, pe care le termină astfel:

„Ode Iosif împărat și cu totul lumenat, Ce nelucetă lui Dumnezeu mulțumită înăltam, Să îndam pentru împărată și la rugă, Să încă și noi de-apurarea și toadeana vom sta, Pictarea de sângie cea mai de urmă Pentru împărată la vom vărsă...”

Iosif al II-lea a dat voie înaintășilor noștri, să clădească această puternică biserică; și de aceea numele lui se găsește până în zile de astăzi în fruntea pomelnicului cătătorilor. Să etol a ascultat în 1784 jalba credincioșilor Stanii lui Oprea Miclăuș din Săliște, care se rugă să fie slobozătul ei din temniță dela Kustein, unde a patinat peste 30 de ani, fiindcă luase parte la luptele pentru apărarea credinței sătmărești. Pe timpul lui Iosif II portile Burghazi din Viena s'au deschis în repetate rânduri înaintea românilor ardeleni.

După cătă ţinut, și porțile castelului Belvedere începuseră a se deschide înaintea unor fruntași de astăzi ai poporului nostru. Francisc Ferdinand asculta și el cu viu interes și cu binevoitoare simț părințească pe ceice se apropiau de el, ca

Lucrările, grupate din *aceste puncte* de vedere, ar da poate o mai ușoară orientare pentru cititor și o mai bună rădare a materialului.

Dar, aceasta este la adeacă o chestie de exterior, care nu poate să scăda valoarea internă a publicației, de care ne ocupăm.

Cuvântările funebrale, în felul cum sătem obișnui să le auzim, nu se par a fi mijlocul potrivit pentru a stabili obiectiv vrednicile răposătorilor. Este oarecum firesc, ca jalea clipler în care se găsesc ascultătorii, să înrăurească și judecările exprimate de cuvântător.

Cu atât mai mare devine meritul volumului *Cazut-a cununa*, când nu se lasă stăjenit de împrejurarea aceasta, și înțâțează, fără a mări lucrurile în bine, icoanele devoarează ale oamenilor. Cartea constătă lucruri și fapte. Și nu i se poate face nici reproșul unor reticențe, care ar fi în dauna devenirelor.

Dacă chemarea preoțească nu se mărginește, la facerea șiușelor în fața sfântului altar, provădătorii cuvântului vor fișă în opera părintelui Lupăs și sprijinul dorit într-o împlinire cat mai desăvârșită a datoriei, căreia și-au închinat viața și activitatea.

Scoalele românești — din regiunea frontierei

Nu de mult zileare maghiare au adus stirea, că guvernul ungár va deschide la toamnă, în regiunile de frontieră locuite de români, mai multe de școli primare de stat, ceea ce se va face mai ales prin statificarea

să-i înaintească gândurile și dorințele noastre. El avea chiar obiceiul să spună, că ibusește mult populor nostru de țărani credincioși, buni și cinstiți, că le cunoaște limba sonoră și datinele frumoase, pline de un înalt suflu de poesie patriarhală. Un cetețelor al trecutului, un fruntaș vrednic, care să pogorât în morărtă înainte de vreme (Dr. A. Bunea) rămăse în cinat de cuvintele insuflete și eloioase roșite de Francisc Ferdinand la adresa românilor, cu prilejul unei audiențe, și nu se feră a mărturiști, că după ștîința dăunului niciodată un Habsburg nu a manifestat față de români un interes mai binevoit și sentimente mai generoase, decât ale răpusatului moștenitor de tron.

Un cărmitor al popoarelor credințioase, cinstiți și municioare, un părinte al celor obidiți, un croitorul al celor nemângăiați; îată ce se pregătește să devină Francisc Ferdinand, căcând în urmele mulțumii săi înaintaș, Iosif al II-lea.

Atât înșinuire comună amânduroră a fost religiosă, adâncă și luminată, de care era pătrunsă întreaga filă lor, precum și aversiunea pronunțată față de anume forme și ceremonii extraordinare de apene ale etichetei spaniole, importate la curtea din Viena de unii dintre înaintașii lor, care încercă într-un timp să starnicească în-

FOIȘOARA**O asemănare**

— Intre doi conducători al monarhiei —

Volumul acum apărut, din condeul părintelui protopop Dr. Ioan Lupăs, *Cazut-a cununa capului nostru*, face următoarea asemănare între fostul moștenitor de tron *Francisc Ferdinand* și *Iosif al II-lea*:

Ce ce au avut prilej să cunoască mai deaproape, chiar din contact personal, pe mult regretatul nostru moștenitor de tron, — *Francisc Ferdinand*, — spune că notele caracteristice ale personalității sale erau, în multe privințe, asemănătoare cu

insușirile excelente de voință firme, judecată dreaptă și îngăduință milostivă, care au facut din împăratul *Iosif al II-lea* cel mai drept și mai înțit dintr-o monarhie, care a cărui mult timp de peste 6 veacuri de pe tronul Habsburgilor. Unii fineau chiar să ne asigure, că domnia lui *Francisc Ferdinand* va însemna începutul egalei îndreptățiri naționale pentru toate popoarele din cuntru monarhiei.

Poporul nostru este adânc indurărat, că gloanțele infernale dela Sarajevo au

* De vînzare la Libraria arhdeceană, Prețul 8 cor. plus porto 70 fl.

școalelor confesionale românești și prin trecerea învățătorilor români confesionali în serviciul statului.

Spre acest scop guvernul a lăsat diferite dispoziții. Între altele autoritățile statului, provocându-se la acordul, ce ar fi intervenit în ceea ce privind confesionalitatea între autoritățile confesionale românești și între stat — acord pe care *Telegraful Român* printre un comunicat oficial îl contestă și-l desmintește, — au intrat în tratative directe cu organele și corporațiunile parohiale românești pentru cedarea edificiilor școlare, iar pe de altă parte au esperat trecerea mai multor învățători confesionali în serviciul statului. Astfel în comitatul Brăsovului, la intervenția inspectorului școlar, ministrul de culte a numit învățătorii de stat pe foștii învățători confesionali: Vasili Bărbier (Măgherăuș), Anania Boldor și Ioan Pascu (Codlea), Ioan Creangă (Bod), Vasile Creangă (Sânpetru), Gheorghe Fatuleț (Herman), Const. Furtună (Rotbau), Gheorghe Surar și Traian Ludu (Preșmeri), Ioan Bodăneană (Cărpinii), și Leonte Roman (Vulcan).

In legătură cu dispozițiile luate de guvern pentru stătificarea școalelor confesionale românești din regiunea frontierii, *Brassó Lapok* publică în N-rii 152 și 153 doi articoli, din care voim să reținem de astădată o singură constatare, rezervându-ne a reveni asupra cuestionei întregi.

Ziarul maghiar ține să accentueze, că cunoștința limbii maghiare nu are cine să fie importantă practică din punctul de vedere al ideii de stat ungar. Doar și agitațorii naționaliști de azi, de seamă lui Goga etc., cari au trecut în România, ca și conducerătorii mișcării românești din 1848, sănui cu toții perfect ungurești și au ieșit de pe bâncile școlilor celor mai patriotic ungurești.

Această constatare a ziarului maghiar culminează în declarația: «Duminică, care să fie ungurește, este mai periculos, decât celu ce cunoaște limba maghiară».

Ziarul maghiar însă intrelasă a da explicație psihologică a acestei apariții și mai ales de a trage concluzii logică din constatarea făcută.

Să nu se permită deci nouă a completa această intrelasare.

Este incontestabil, că cunoștința limbii maghiare nu poate fi identificată cu esența adeverării patriotism. Nu în cunoștință limbii maghiare se reasumă în ultima analiză patriotismul adeverat, ci în sentimentul de dragoste și alipire neclintită față de patrie.

Din acest punct de vedere români sau susul, care nu știe ungurește, dar are sentimentul alipirii față de gălăzănoasească și tradiție istorice ale țării, poate fi tot atât de bun patriot, ca și cel mai neașa maghiar. Martore sătate fronturile noastre de lupă, unde căte zece de mii de români nu vor sǎ fărgărească pentru tron și patrie fără să știe ungurește!

Deci și în școală prima și esențială condiție a unei educații patrioțice, nu este limba de propunere, ci *spiritul, în care se face educația*. Nu limba română este de vină, că în anumite școli românești educația patrioțică a putut lăsa de dorit, în tocmai precum nu limba maghiară este de vină, că — precum constată *Brassó Lapok*, — cei mai mari agitatori români au ieșit de pe bâncile școlilor ungurești.

Vina o poartă duhul, în care s'a facut educația în aceste școle și mai ales duhul intoleranței, care nu poate provoca decât ură și averșuri și nici decum iubire și alipire.

O școală românească în care se propună deosebită ură și disprețul față de cei ce sunt românești și în special față de poporul maghiar și tradițiile istorice ale țării, este tot atât de condamnat ca și o școală ungurească, în care se propaga disprețul și ură față de poporul românesc din patrie.

Inimile, alipirea și simpatiile se castigă nu prin armele brutalității, cu insultele și disprețul, ci prin armele iubirii și ale respectului.

Elevul român care se inscrie și cucerăză o școală ungurească cu dorința vădită, de a-și însuși limba maghiară și iubirea de ceeace este unguresc, dacă va fi tratat de colegii sau profesorii său cu insulte și dispreț pînă la finalul său de pe bâncile școlii nu cu iubire, ci cu reseleniment și aversiune față de limba și poporul maghiar și, până la un grad oricare, și față de statul ungar.

Deci nu limba de propunere este adeverăta graniță a unei educații patrioțice, ci *spiritul în care se face educația*.

Sub acest raport o școală românească, în care educația se va face în spiritul adeverării iubirii de patrie, va îndeplini aceeași misiune patriotică ca o școală ungurească, în care căță se va face în spiritul toleranței și ai iubirii frățești.

Limbă este mijloc de educație inofensiv, care poate fi prefăcut în

duceață, sau otravă, după cum este duhul care se propagă prin ea.

Punctul nostru de vedere care îndreptățește orășii școalele patrioțice românești, ca și ungurești, credem că este just și logic.

Interesul mai înalt de statulung sănt de o potrivă asigurată în orice școală — indicent că limba de propunere este maghiară sau română, — în care educația patrioțică se face în numele iubirii și toleranței reciproce.

Ca concluzie finală constatăm și noi cu ziarul *Brassó Lapok*, că condiția esențială a adeverării patrioțice nu este în definitiv ca cineva să îl absolvă o școală ungurească, să știe ungurește, ci să se simță bine în această țară, și pe calea aceasta să-și iubească patria cu toată căldura iniției sale.

Acesta este motivul, care pledează nu pentru suprimare, ci pentru conservare școalelor românești, care orele garanțiele necesare ale unei educații patrioțice. (c.) «G. T.»

Deschiderea parlamentului austriac

Strînsă. După o pauză de cîteva luni, s'a deschis iârăș Reichstagul austriac în 16 I. c.

Ministrul președint *Seidler* a vorbit, — în mijlocul unor scene furioase provocate de cehi, sudslavi și de socialdemocrați, despărțirea statului politic internațional, germanii răspunzând strigătoarei opozitioni. Președintul *Seidler* își urmărează vorbind în mijlocul unui mare sgomos și părăscând sedința. Oratorul își desparte mai departe expunerile primite de naționaliști cu lungi aplauze.

Situația externă

Ministrul de externe austro-ungar, contele *Stefan Burian*, a adresat eraș ambilor miniștri președinti al monarhiei un comunicat dupice spîne, că nu voiește să se ocupă cu cauzele, care au provocat izbucnirea răsboiu, continuă în modul următor:

Dacă reasumată tot ce au declarat domnii nu poate asupra secpunilor ce urmăresc prin răsboi, vom constata în februarie de năzuință, prin care voilește să recifice continuarea vîrărășilor de slinge.

Ei afirmă, că trebuie să realizeze idealuri omenești. Libertatea să slăpănească la toate popoarele, care alcătuiesc o confederație universală, și neînțelegerile lor nu se mai rezolvă prin armă, ci prin arbitraj.

Trebue îndeplinile unele schimbări de teritorie pe societatea puterilor centrale, în deosebi deținute de monarhia austro-ungară.

În sfârșit, domnul nostru dorește să-și răsbase și să ne pedepsească pentru răuțările ce-am comis, ei cer pedepsirea și

poachind noastră, fiindcă am îndrăsnit să ne apărăm cu succes. Putința noastră de apărare o numesc militarism, care trebuie nimicit.

De fapt însă, pările beligerante sunt despartite de oală mai ales prin scopuri de natură teritorială.

În toatele sănătatea gata să întrâm în transacție cu toți dușmanii noștri. Dacă însă suntem neconveniți să fim predepeși, ca să ne rezemneze stările originale, aceasta o considerăm ca fiind, ce nu trebuia să-l cerem față de dângii, căci noi sănătate atâță, și de noastre pagubă ar fi să fie repărat mai întâi.

Dispozitia noastră spire pace se sfărșeste, când mereu suzim sănătatea în pretențiuni teritoriale cu privire la Alajea, Lorena, Trient și Triest, la coloniile germane și celelalte. —

Ministrul de externe, după această dezvoltă pe larg, că monarhia, deși este stat cu mai multe naționalități, este capabil de viață, și cu toate că are să se împerecheze cu probleme, totușă va fi în stare să le desleag cu ajutorul alianței. A trecur apoi la alianța monarhiei austro-ungare cu Germania, și a terminat cu vorbele adresate de Măiestrea: Sa la nota de pe dincă din August 1917 a Vaticanului:

«Năsunz spre astfel de pace, care va scuti viața popoarelor de ură și răsbumare, care vor generație viitoare de întrebuiu-farea forței inarmate.»

Camera ungăre

In ședința de 17 iulie n. înăunăt sub prezidenția lui Carol Szász, ministru președint *Wekerle* a prezentat proiectele despre pacea încheiată cu Rusia, România și Finlanda.

Ministrul de finanțe Andrei Popovici despre 6 proiecte mai mici, între care unul despre convertearea imprumuturilor ce însărcinăre sălăbile funcționarii publici.

Să continuă apoi ceeaștei dreptul de vot ai femeilor. Deputatul Zoltán Meskő, primul orator, nu primește proiectul.

Vorbitorul este *Vilmos Vásonyi*. Apărîneră la genul femein — zice Vásonyi — nu poate fi piedecat în calea femeilor, de a-și putea exercita cea mai însemnată funcție de drept public. Regina Victoria a Angliei a dominat zeci de ani, și nu s-a putéa zice că era. Protestez împotriva conservatorilor, care încă încărcătă să se împerecheze cu cauzele, care au provocat izbucnirea răsboiu, continua în modul următor:

Dacă reasumată tot ce au declarat domnii nu poate asupra secpunilor ce urmăresc prin răsboi, vom constata în februarie de năzuință, prin care voilește să recifice continuarea vîrărășilor de slinge.

Ei afirmă, că trebuie să realizeze idealuri omenești. Libertatea să slăpănească la toate popoarele, care alcătuiesc o confederație universală, și neînțelegerile lor nu se mai rezolvă prin armă, ci prin arbitraj.

Trebue îndeplinile unele schimbări de teritorie pe societatea puterilor centrale, în deosebi deținute de monarhia austro-ungară.

În sfârșit, domnul nostru dorește să-și răsbase și să ne pedepsească pentru răuțările ce-am comis, ei cer pedepsirea și

săpănarea Habsburgilor și țara românească de dincolo de Pirenei.

Iosif II întorce la 1748 supușilor săi a mai sărăcă măna și a îngemuncit lațintea celor mai mari, fiindcă semnul acestuia de umiliu nu se potrivește să-l arate oamenii unii față de alții, ci numai față de Dumnezeu. Că însuș era ademant pătruns de umiliu și adeverăție creștină și de simțul egaliității între oameni, a dovedit între altele și cu prilejul unor mari ceremonii religioase în Luxemburg, unde reținând o așa locul încă mai înalt, pregătit anume pentru dânsul ca domitor, a înghinat și el în rând cu poporul, zicând: «Înaintea lui Dumnezeu sătăcătoare și

aceste cuvinte: «virtute și exemplu», care formăsoră nu numai lozinca, ci însaș esența vieții lui Iosif II, ar putea străuci și la căpătăul de vecinătă odrină și răpsușării Francis Ferdinand.

Amândoi au fost oamenii concepților mari și îndrăsești, în stare oricând a-șijeri viața pentru ideal: Iosif II pentru unitate și progresul monarhiei, Francis Ferdinand pentru sprijinirea ei territorială și pentru păstrarea neșribită a nimbului de mare putere europeană.

În sfârșit, în viață lor intimă familială și vechea iâră obăldău de apropoare acestea soarte: Amândoi s-au căsătorit din dragoște adeverăție, fară să consideră la prejudecăți și îndemnuri diplomatici însușite, doritoare a face și desface toate, că se întâmplă în lume, până și taină cea mai mare a supremului bină, care este însă răpsușării a totușătoare, Iosif II băsuc cu mare pasiune pe foaia lui soție Isabela de Parma. Francis Ferdinand, apărătoare înăunătă a lui Dumnezeu a fost, ca acestea săi

și voia lui Dumnezeu a fost, ca acestea săi suflete, atât de intim contopite în viață, să răpsușească în aceeași clipă lumea aceasta plină de frădelegi, și să se înalțe împreună spre locul lui de domnul tuturor celor ce-L iubesc cu târie și se închină lui cu credință!

Pădurea

Bale vîntul'n frunza redată
Să pădurea vîlășete,
Prin desis de rămurele
Mierla versul și-i donește.

Soape dulci de frunza morătă
Răsună de pe către,
Să prin crangă săd usoară
Vererile sprinare,

Un istor de apă rece
Curge'n puiu cristaline,
Căldurăl' când cu trece
Setea să-i-o mai aline.

De pe deal un căntec vine,
Dint' un fluer care plâng,
Să prin vînă în depărtare
În ecouri ear se stânge.

Tu, pădure, 'n frunza rara,
Să cîntecă domoale,
Multe patimi porți în ele
Să în surinile tale!

Vasile Genie.

Noaptea

In sat și stăpână tăcerea
Să steleau sună noaptea de păndă,
Eur luna pe bolta cerasă
Surdele bălăie și bălăie.

Mister este înșilea noptii,
Când lumen 'n sonn s'odihnește,
Să vîntul în soape sfloșe
Pru frunze domol glăsuște.

Pe gănduri, perdat în visare,
Eu singur stau veghe la poartă,
Sub farmeal noptii seninie
Nu șiu ce mână mă poartă.

De parte, din culme de dealuri,
O doamă pornește în unde
Ușoare, peste săt platește,
Să 'n valuri de vraj-dă pătrunde.

Vasile Genie.

aceeași, care-l ducă la casără și la serviciile sale militare. Mai târziu a călătorit mult în diferite părți ale pământului, aducând cu sine frumoase colecții de lucrări rare și bogate însemnări despre tot ce a văzut și a putut să învețe în străinătate.

